

בידי אומן

במצרים אפשר למצוא אדם שיהיה אחראי על פאר היצירה – בית לקב"ה? ועוד, שצריך הוא להיות גדול בחכמה בתבונה ובדעת להבין את סודות המשכן וכל כליו למה צוו ואל מה ירמזו. ולכן אמר השם למשה שיראה הפלא הזה, וידע כי הוא מילא את בצלאל רוח אלוקים לדעת כל אלה על מנת שיוכל לעשות את המשכן.

אבל דווקא לאחר תירוצו של הרמב"ן עולה שאלה גדולה, אם לא היו בעם ישראל אנשים הבקיאים במלאכות הנצרכות להקמת המשכן, וכל מי שהיה נבחר היה צריך לקבל את הידע והיכולות לביצוע המלאכות נדרשות, ועוד שלפי המדרשים בצלאל היה בן שנים עשרה או שלוש עשרה בלבד, אם כן למה דווקא הוא נבחר? מה הייתה הזכות של בצלאל שבעתיה בחר בו הקב"ה להקים את המשכן ובזכותה ניתנו לו כל המעלות והיכולות הנדרשות לכך?

על כך עונה הרמב"ן בפרשת ויקהל, שם על הפסוק "ויבאו כל איש אשר נשאו לבו" (לה, כא) מסביר הרמב"ן

כי נאמר כן על החכמים העוסקים במלאכת הקמת המשכן, כי לא מצינו על המתנדבים נשיאות לב, אלא נדיבות. והטעם שבעוסיקם במלאכה נאמר "נשאו לבו", כי לא היה בהם מי שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אלא מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו "אני אעשה כל אשר אדוני דובר". המעלה שבזכותה נבחרו בצלאל ואהליאב להיות מקימי המשכן, היא נשיאות הלב שלהם, הם ראו שיש משימה שצריכה להיעשות בציווי האלוקי, הם ידעו שאין להם את ההכשרה הנדרשת, אבל בכל זאת העמידו את עצמם לרשותו של משה – לרשותו של הקב"ה, גבה ליבם בדרכי ה' והם התייצבו למשימה. שכרם היה שנתן להם הקב"ה את כל החכמה והתבונה כדי להבין מה צריך לעשות כולל כל סודות וכוונות הכלים, ואת היכולת לבצע את המוטל עליהם.

והמדרש רבה אומר כי הראה הקב"ה למשה את ספרו של אדם הראשון, ואמר לו כל אחד התקנתיו מאותה שעה, ואף בצלאל מאותה שעה התקנתיו אותו, שנאמר "ראה קראתי בשם בצלאל". כלומר, כבר בזמן אדם הראשון קבע הקב"ה לגבי כל האנשים לאורך כל הדורות מה התפקיד המיועד להם, מה תהא משימתם בעולם, וכבר אז נקבע כי בצלאל אמור להקים את המשכן. ומה היה קורה אם לא הייתה לו את העזות דקדושה לקחת על עצמו את המלאכה? מה אם לא היה מעמיד עצמו לעשות כל מה שנדרש למרות הידיעה כי חסרה לו הכשרה? היה מפסיד את ייעודו. כשצריך להלחם את מלחמת ה', כשנדרש מי שיקח על עצמו אחריות ורואה האדם בעצמו כי בטבעו הדבר מתאים לו, צריך שיגבה לבו בעבודת ה' ויקח את המושכות ומה שחסר כבר ישלים לו הבורא, בין אם אלו ידיים של אומן או ידיים עם שיער.

יצחק סלוצקי היה ילד יהודי בפולין, אביו היה הבעלים של מאפיה שהיתה נחשבת למתקדמת יחסית לתקופה עם עזרים חשמליים שונים שמאד סקרנו את יצחק. הילד שנהג להסתובב בין המכשירים הגדולים והמרשימים של המאפיה, רצה לחוש פעם מקרוב את עבודת המערבל והכניס לתוכו את היד, באחת נתלשה חתיכה מעור כף ידו של הילד שפונה במהירות לבית החולים, שם ביצעו השתלה של חתיכת עור ממקום אחר בגוף. לצערו של יצחק העור נלקח ממקום בו גדל שיער, ולכן במקום כף יד חלקה, קיבל הילד כף יד שעירה שאותה הקפיד להחביא בתוך הכיס שמא יהיה מושא ללעג בפי כל.

לא חלפו שנים רבות ובהיותו נער עלו הנאצים ימ"ש לשלטון בגרמניה ואחרי שכבשו את פולין משפחת סלוצקי היתה בין הראשונות שהושמדו בתאי הגזים, יצחק שהיה אז בחור כבן

שש עשרה ואחותו הקטנה הצליחו לברוח ממקום מגוריהם לפני שנשלחו גם הם לאושוויץ, הם מצאו מקום מחבוא באחד הכפרים הסמוכים בביתו של גוי אחד שריחם עליהם ושיכנם אצלו במרתף. יצחק שלקח על עצמו את האחריות לשמור על אחותו הקטנה, היה יוצא לחפש להם מזון תוך שהוא מורה לה שלא תצא מהמחבוא שמא תיתפס. עד שבאחד מן הימים כששב למקום המסתור, ראה שאחותו לא שם. הוא יצא למרות הסכנה אל רחובות הכפר ושאל אם מישהו ראה את הילדה, אנשי הכפר הכווינו אותו למפקדה הנאצית ואמרו שראו את הגרמנים מכניסים אותה לשם.

יצחק רץ למפקדה, הדף את השומרים בפתח, וצעק שיחזירו לו מיד את אחותו. המפקד הראשי ששמע את הבלאגן צוה עליו מיד להכנס אליו למשרד, ואמר לו: "אחזיר לך את אחותך רק אם יצמחו לך שערות בכף היד". אפשר לדמיין את המבט של המפקד כשיצחק פתח את כף ידו השעירה, ואת שמחתו של יצחק שצעד בגאווה עם אחותו אל מחוץ למפקדה.

אחרי שהתורה פירטה על צורת המשכן וכליו, ממנה הקב"ה אחראי ביצוע: "ראה קראתי בשם בצלאל בן-אורי בן-חור למטה יהודה, ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה, ובדעת ובכל מלאכה". מעלה הרמב"ן תמיהה, הרי מעל למאתיים שנה שישיראל היו במצרים, שקועים בעבודת חומר ולבנים, לא למדו מלאכת כסף וזהב וחרושת ואבנים טובות, ולא ראו אותם כלל. איך ימצא בהם אדם חכם שיודע לעבוד בכסף וזהב, בעץ ובאבן וחושב ורוקם ואורג? הרי גם אלה הלומדים מקצועות ואומניות אלה מחכמים ובעלי נסיון, נדיר למצוא מישהו שיהא בקי בכל האומניות כולם, וגם היודעים את המלאכה ורגילים לעסוק בה, אם יעברו לעבוד בטיט ורפש, אחרי תקופה לא יוכלו יותר לעשות אומנות דקה ויפה, כי תישחק המיומנות שלהם. אם כן איך אחרי כ"כ הרבה שנים

המפקד